

Rol overheid bij bestrijding Amerikaans vuilbroed

H. van Schuppen, Technisch medewerker, afdeling Dierziektenbestrijding, Veterinaire Dienst
(Voordracht gehouden tijdens de Studiedag 'Bijenziekten' die op 5 februari jl. in Utrecht werd gehouden.)

Broedziekten

Wat is de rol van de overheid bij het constateren van broedziekten en bij welke broedziekten gaat de overheid actie ondernemen. Om deze vraag te beantwoorden is het goed even terug te kijken in de historie en wel naar het moment van het van kracht worden van de Bijenwet in 1947. In de memorie van toelichting staat aangegeven dat het instellen van de Bijenwet noodzakelijk was om, in navolging van andere landen, de overheid middelen te verschaffen die het mogelijk maakten de oprukkende trachee-mijtziekte te bestrijden en eventueel maatregelen te kunnen nemen bij het constateren van vuilbroed. Dit ter bescherming van de bijenteelt in het belang van de gewasbestuiving en in mindere mate de honingproductie.

De Bijenwet is gebaseerd op de artikelen 48 en 49 van de Veewet en heeft tot doel de wering en bestrijding van besmettelijke bijenziekten. De verantwoordelijke persoon voor de uitvoering van deze wet is de Rijksbijenteeltconsulent. In het verleden was dit de directeur van de Ambrosiushoeve, thans als gevolg van een aantal reorganisaties is dit de directeur van de Veterinaire Dienst, drs. Van der Meijs. De taakoverdracht naar de directeur van de Veterinaire Dienst is op zich een logische, immers deze directie is verantwoordelijk voor de wering en bestrijding van alle dierziekten die op basis van wettelijke bepalingen moeten worden bestreden.

De Bijenwet regelt de volgende zaken

- De in- en doorvoer van bijen, raten en gebruikte bijenwoningen is verboden.
- Meldingsplicht van alle bijenziekten, door de eigenaar bij het Meldpunt Bijenziekten, tel. 08380-35044.
- Bevoegdheden: de Rijksbijenteeltconsulent en zijn assistenten hebben de bevoegdheid tot het uitvoeren van een controle, het behandelen en nemen van monsters bijen en raten. In dit kader hebben zij altijd toegang tot alle plaatsen behalve de woning. Deze is alleen toegankelijk met de sterke arm.
- Maatregelen in een gebied en op de stand. Daarbij moet u denken aan het instellen van een gebied waarvoor een vervoersverbod gaat gelden voor bijen van en naar dit gebied. Op de stand moet u o.a. denken aan een verbod tot het verplaatsen van de

bijenwoning en het vernietigen van besmette of verdachte bijenvolken met de woning en de raten en andere van besmetting verdachte voorwerpen. Eveneens kunnen volken vernietigd worden die gevaar lopen besmet te worden. Dit is bijvoorbeeld het geval als meerdere imkers op één stand staan en bij één imker Amerikaans vuilbroed wordt vastgesteld.

- Taxatie van de te vernietigen bijen en materialen. Dit gebeurt door een onafhankelijke deskundige die door de Rijksbijenteeltconsulent is aangewezen.
- Opsporing van overtredingen, hiertoe is de AID de aangewezen instantie. Overtreding van de Bijenwet is een economisch delict van de 'vierde categorie'.

Zoals ik reeds eerder heb opgemerkt is de directeur van de Veterinaire Dienst tevens Rijksbijenteeltconsulent en verantwoordelijk voor het uitvoeren van de Bijenwet. De Veterinaire Dienst is een beleidsdirectie en heeft slechts enkele uitvoerende taken op het gebied van de dierziektenbestrijding. Een uitvoerend apparaat in het veld heeft de Veterinaire Dienst niet. Voor de uitvoering van de taken in het kader van de Bijenwet zijn er werkafspraken gemaakt met de Rijksdienst voor de keuring van Vee en Vlees (RVV).

Het is duidelijk dat de bestrijding van bijenziekten gebaseerd is op de Bijenwet. Als we praten over het bestrijden van broedziekten, dan wordt bedoeld Amerikaans vuilbroed. Andere broedziekten zoals Europees vuilbroed, kalkbroed, en steenbroed zijn veel minder bedreigend voor de imkerij en kunnen veelal door de imker zelf worden aangepakt door onder andere een goede hygiëne te betrachten. Met Amerikaans vuilbroed is dit niet het geval, hierbij steekt de overheid de handen uit de mouwen en pakt de zaak systematisch volgens een vooraf opgesteld protocol aan.

Het beleid van de Veterinaire Dienst is gericht op het uitroeien van deze ziekte. In Nederland is dit nog mogelijk, gezien het geringe aantal uitbraken op ons grondgebied. Mocht deze situatie veranderen en krijgen we te maken met een flinke toename, dan zal een andere aanpak gekozen moeten worden, aangezien er anders een tekort aan volken voor de bestuiving zal ontstaan. We zullen dan moeten accepteren dat we in Nederland moeten leren imkeren met Amerikaans vuilbroed. Om verzekerd te zijn van een goede en uniforme bestrijdingsaanpak door de RVV, heeft de Rijksbijenteeltconsulent een draaiboek opgesteld. In dit draaiboek wordt onder andere aandacht besteed aan: de melding, het onderzoek op de stand,

het bacteriologisch onderzoek, de taxatie, het opruimen, het vervoersverbod, de gebiedsscreening, reiniging en ontsmetting, veiligheidsaspecten en gedragsregels. Het draaiboek is recent op een instructiedag voor RVV-personeel besproken. Dit team bestaat uit ervaren imkers (dierenartsen en keurmeesters), die keuringswerkzaamheden verrichten bij de RVV. Deze personen kunnen vrij snel, en indien nodig, onmiddellijk worden vrijgemaakt bij het constateren van Amerikaans vuilbroed.

Hoe werkt dit alles nu in de praktijk?

Wanneer op het meldpunt een melding wordt ontvangen van een verdenking op Amerikaans vuilbroed en deze verdenking blijft bestaan na een onderzoek op de stand door de RVV, wordt de Rijksbijenteeltconsulent per telefoon op de hoogte gebracht. Omdat het gaat om het op wettelijke basis vaststellen van de aanwezigheid van Amerikaans vuilbroed wil de Rijksbijenteeltconsulent de klinische diagnose bevestigd zien door een laboratoriumdiagnose. Dubbele zekerheid dus. Dit onderzoek gebeurt op het DLO-instituut voor Veehouderij en Diergezondheid, ID-DLO (CDI) te Lelystad. Wanneer de diagnose wordt bevestigd geeft de Rijksbijenteeltconsulent opdracht tot het verder afwerken in overeenstemming met het draaiboek. Daarnaast stelt hij de minister voor een vervoersverbod in te stellen in een gebied met een minimale doorsnede van 3 km rondom de besmette stand. Dit gebied blijft gehandhaafd totdat alle volken binnen dit gebied zijn geïnspecteerd en geen nieuwe besmetting is gevonden.

Ik wil afsluiten met een blik op de toekomst. Om te beginnen zal over niet al te lange tijd de nieuwe Gezondheids- en welzijnswet voor Dieren (GWD) van kracht worden. Bij het inwerkingtreden van deze wet zal de Bijenwet worden ingetrokken, maar deze wordt voor een deel weer opgenomen in de nieuwe GWD. De belangrijkste veranderingen zijn het melden van bijenziekten, de procedure rondom de in- en uitvoer van bijen, terwijl de mogelijkheden om bestrijdingsmaatregelen te nemen uitgebreid worden. De GWD geeft bovendien aan wat een besmettelijke dierziekte is en welke ziekten moeten worden gemeld. Wat betreft bijenziekten moet alleen nog Amerikaans vuilbroed worden gemeld. Met betrekking tot de uitbreiding van maatregelen, kunnen bijvoorbeeld voor het verzamelen van bijen regels worden opgesteld, een bijenmarkt kan worden verboden en de imker is verplicht medewerking te verlenen bij het onderzoek door een bevoegde autoriteit. Wat de in- en uitvoerprocedure betreft verandert deze als gevolg

van het inwerkingtreden van de EG-regelgeving. Deze regels moeten worden omgezet in een nationale wetgeving; dit gebeurt in de GWD. Per 1 januari jl. had deze nieuwe wetgeving al moeten ingaan. Om juridische redenen is dit tijdstip niet gehaald.

Een imker die met zijn bijen naar het buitenland wil moet aan de volgende voorwaarden voldoen:

- geregistreerd staan bij een bevoegde instantie, dit wordt de RVV;
- jaarlijks moet een controle van de volken worden uitgevoerd;
- de volken mogen niet afkomstig zijn uit een gebied met een straal van 3 km waar minder dan 30 dagen geleden Amerikaans vuilbroed is vastgesteld;
- in dit gebied moeten bestrijdingsmaatregelen worden uitgevoerd zoals vernietigen van besmette volken en nakijken van alle andere bijenvolken in het gebied.

Voldoen een imker en zijn bijen niet, dan kan de imker geen gezondheidsverklaring krijgen bij de RVV.

Een andere ontwikkeling is het steeds meer terugtreden van de overheid op zijn kerntaken. In dit kader is een nota verschenen met als titel 'Gezondheidszorg, wie zal het een zorg zijn'. In deze nota wordt aangegeven dat ondernemers (dit geldt ook voor de imker) meer en meer hun eigen verantwoordelijkheid moeten dragen. Zij moeten gaan denken aan fondsvorming en medefinanciering van het gezondhouden van hun dieren. Een kerntaak van de overheid blijft vooralsnog het bestrijden van Amerikaans vuilbroed. Andere bijenziekten zoals, varroa, Europees vuilbroed en acarapis zullen door de imkers zelf moeten worden aangepakt. Wanneer de imkers gezamenlijk besluiten deze ziekten aan te pakken en een bestrijdingsprogramma hiervoor ontwikkelen, kan dit programma Europees worden goedgekeurd. De overheid heeft dan als plicht de melding hiervan wettelijk te regelen. Nederland kan dan aanvullende eisen stellen ten aanzien van de invoer op zijn grondgebied.

Ik zou willen afsluiten met het volgende:

Afgelopen zomer heb ik twee keer gebruik gemaakt van personen van ziektebestrijdingsteams van de VBBN voor de screening op Amerikaans vuilbroed. Dit is goed bevallen, deze personen voerden hun taak onder toezicht van ons goed uit. Deze mensen zouden na het geven van goede voorlichting gebruikt kunnen worden voor het bestrijden van bijvoorbeeld de varroamijt en de trachee-mijt. Het is zonde de vaardigheden en kennis van deze mensen niet te gebruiken. Het is aan u om als imkers de handen ineen te slaan en samen met de andere verenigingen naar buiten te treden. Dit in het belang van een gezonde imkerij.